

میرشناسه: رحمانی دهنوی، طهرانی ۱۳۸۸

عنوان و نام پدیدآورنده: واحدیت و احدیت / طاهره رحمانی دهنوی

مشخصات نشر: قم: رحیق مختوم، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری: ۲۸۸ ص

ISBN: ۹۷۸۶۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ - ۷۸۵۱ - ۶ - ۲

۴۵۰/۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: قیفا

یادداشت: کتابنامه: ص ۲۷۳؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: خدا - واحداتیت

موضوع: خدا - صفات

موضوع: توحید

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ ۳ / ۲ ر ۴ / ۲۱۷ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷ / ۴۲

شماره کتابشناسی ملی: ۹۷۴۵۲۷۶

واحدیت و احدیت باری تعالی

طاهر رحمانی دهنوی

واحدیت و تحدیّت الهی

نویسنده: طاهر زمرانی دهنوی

ناشر: رحیق مختوم

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قطع: وزیری

قیمت: ۲۵۰/۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۸۵۱-۶-۲

ارتباط با ناشر: ۰۹۱۲۷۵۴۴۶۷۲

اثر را تقديم می نمایم به:

«حامی الولاية الكبرى والغوث الاعظم فی الآخرة و الاولى،
سلطان الاولیاء و خاتم الاوصیاء، و وارث الانبیاء
المرسلین حجة الله فی السموات والارضین، مولانا
صاحب الامر العصی و الزمان و كلمة الرحمن، عجل الله
تعالی فرجه.»

«یا اَیُّهَا الْعَزِیزُ مَسَّنَا وَ اَهْلَنَّا الضُّرَّ اجْنُبْنَا بِخِصَاعَةِ مُرْجَاةٍ
فَاَوْفِ لَنَا الْکَلِیلَ وَ تَصَدَّقْ عَلَیْنَا، اِنَّکَ یَجْزِی الْمُتَصَدِّقِینَ.»

و نیز تقدیم می کنم به:

«کریمه اهل بیت، او که سالها پناهگاه قلب و قلمم بوده»

است.»

«یا فاطمة المعصومة (سلام الله علیها) اشفعی لنا عندالله.»

فهرست مطالب

۱۳	 مقدمه
۱۵	 فصل اول: کلیات و تعاریف
۱۷	 الف. اهمیت و ضرورت موضوع
۲۰	 ب. پیشینه موضوع
۲۱	 ج. سؤالات تحقیق
۲۱	 سؤال اصلی
۲۱	 سؤالات فرعی
۲۲	 د. مفهوم شناسی
۲۲	 بررسی واژه‌ها (واحدیت و احدیت)
۲۶	 واژه اسم
۲۷	 واژه صفت
۲۸	 نسبت میان اسم و صفت
۳۱	 هـ صفات
۳۱	 مبنای صحیح در تقسیم صفات واجب
۳۱	 اقسام صفات
۳۲	 ۱. صفات ثبوتیه و سلبیه
۴۱	 ۲. صفات ذاتیه و فعلیه

۳. صفات حقیقیه‌ی محضه، ذات اضافه و اضافه‌ی محض ۴۶

فصل دوم: اثبات واحدیت باری تعالی ۵۳

محل بحث ۵۵

تفاوت سبک بحث حکما و متکلمین در مسأله‌ی توحید ۵۶

نظر حکما در اثبات احدیت باری تعالی ۵۸

ابن سینا ۵۸

توحید واجب الوجود ۵۹

توحید در خالائیت ۷۸

صدر المتألهین ۸۰

توحید واجب الوجود ۸۰

توحید در ۹۷

شیخ اشراق ۱۰۴

توحید نور الانوار ۱۰۵

توحید در خالقیت ۱۱۵

نظر متکلمین در اثبات واحدیت الوهی ۱۲۱

متکلمین غیر شیعی ۱۲۱

توحید متکلمین ۱۲۱

فخر رازی ۱۲۲

متکلمین شیعی امامیه ۱۲۸

امام صادق (ع) ۱۲۹

شیخ طوسی ۱۳۰

نظر عرفاء در اثبات واحدیت الهی ۱۳۱

مراتب توحید نزد عارفان ۱۳۶

نظر ابن عربی پیرامون حقیقت توحید ۱۳۸

تقریری از وحدت وجود ابن عربی ۱۴۰

۱۴۲	تشبیه و تنزیه
۱۴۲	معانی تشبیه و تنزیه و قائلان به آنها:
۱۴۲	نظر نهائی شیخ در باب تشبیه و تنزیه
۱۴۶	شبیهات پیرسون توحید
۱۴۶	شبیهی ابن کمونه
۱۴۶	تاریخچه‌ی شبیهی ابن کمونه
۱۴۷	تفریق شبیهی ابن کمونه
۱۴۹	اسخ به شبیهی ابن کمونه
۱۵۲	باب شبیهات ابن کمونه بر مبنای دو قاعده صرف الشیء و بسیط الحقیقه
۱۵۳	رابطه تشبیه و تنزیه با حل شبیهی ابن کمونه
۱۵۴	شبیهه ثنویه
۱۵۶	جواب اعتباری از شبیهه ثنویه
۱۵۹	جواب برهانی از شبیهه ثنویه
۱۶۱	فصل سوم: اثبات احدیت باری تعالی
۱۶۳	اقسام ترکیب
۱۶۳	ترکیب عقلی
۱۶۴	ترکیب وجود و ماهیت
۱۷۰	ترکیب وجود و عدم
۱۷۱	ترکیب جنس و فصل
۱۷۲	طرح شبهه جوهر بودن خداوند و پاسخ آن
۱۷۴	ترکیب خارجی
۱۷۵	ترکیب مقداری
۱۷۸	نظر حکماء در اثبات احدیت باری تعالی
۱۷۸	ابن سینا
۱۸۰	صدر المتألهین

- ۱۸۰ برهان اول
- ۱۸۲ برهان دوم
- ۱۸۷ برهان سوم
- ۱۸۷ برهان چهارم
- ۱۸۸ قاعده بسیط الحقیقه کل الاشیاء
- ۱۹۵ تاسه قاعده صرف الشیء وبسیط الحقیقه
- ۱۹۸ نظر متکلمین در اثبات احدیت باری تعالی
- ۱۹۸ متکلم غیر شیعی
- ۱۹۸ بیان بحر و زخم در اثبات احدیت الهی
- ۲۰۰ متکلمین شیعه امامیه
- ۲۰۲ نظر عرفا در اثبات احدیت باری تعالی
- ۲۰۲ سیر عارف و مقام «یت ذات»
- ۲۰۴ احدیت در لسان ابن عربی
- ۲۰۷ فصل چهارم: اقوال و آرای در رابطه با ذات و صفات الهی
- ۲۰۹ کیفیت اتصاف ذات الهی به صفات
- ۲۱۰ دیدگاه حکماء در رابطه با ذات و صفات الهی
- ۲۱۰ مفاد و محتوای عینیت ذات و صفات
- ۲۱۲ ابن سینا
- ۲۲۰ صدر المتألهین
- ۲۲۹ شیخ اشراق
- ۲۳۱ دیدگاه متکلمین در رابطه با ذات و صفات الهی
- ۲۳۷ متکلمین غیر شیعی
- ۲۳۷ اشاعره
- ۲۴۸ معتزله
- ۲۵۶ متکلمین شیعه امامیه

- دیدگاه عرفا در رابطه با ذات و صفات الهی ۲۵۷
- معنای نفی صفات در کلام عارف ۲۵۸
- ابن عربی ۲۶۰
- گزارش عقیده ابن عربی بر عینیت ذات و صفات ۲۶۳
- دلایل ابن عربی عینیت ذات و صفات ۲۶۴
- رای صحیح در نحوه‌ی اتصاف واجب تعالی به صفات ۲۶۶
- نتیجه گیری ۲۶۷
- کتابنامه ۲۷۳

مقدمه

چو به نام خواند را، به حدود آرم او را
به حدود در نیاید، به فراز درنگنجد
همه اسمها شنیدم همه را، همه بدیدم
تجرب اینکه نام جانان به طراز درنگنجد
چو شرار شوق جانم ز فروغ نور است بی
به حضور به سرانش تک و تاز درنگنجد

موضوع بحث اساسی ترین اصل از اصول عقاید اسلامی، یعنی اصل توحید و شناخت خداست. توحید خدای تعالی اگر آنچنانکه به ساحت کبریا و عز و کبربایی او سزاوار است در نظر گرفته شود، در مقام اعتقاد به صورت اثبات اسماء و صفات حسنای الهی و اعتقاد داشتن به آنها در می آید و در مقام اخلاق، انسال را مطلق به اخلاق کریمه ای از قبیل رضا، تسلیم، شجاعت، عفت، سخاوت و مانند اینها می سازد و او را دور از صفات ناپسندیده می کند، و در مرحله عمل به اعمال صالحه و تقوا از محرمات الهی وادار می سازد. و توحید خالص باعث می شود آدمی در هر یک از مراتب عقاید، اخلاق و اعمال همان را داشته باشد که کتاب الهی از انسان ها خواسته و به آن دعوت کرده است، همچنانکه آنچه قرآن کریم از این مراتب و اجزاء بیان کرده، هیچ کدام بدون توحید خالص اتمام نمی پذیرد و به بار نمی شیند.

مرحوم علامه طباطبائی در این رابطه سخن بسیار عمیقی دارند و می‌فرمایند:

«توحید اصلی است که با همه اجمالی که دارد تمام تفصیل و جزئیات معانی قرآن ۱. چه معارفش و چه شرایعش را دربردارد و اصلی است که اگر شکافته شود آن تفصیل می‌شود و اگر آن تفصیل فشرده شود، به این اصل برگشت می‌کند.»^۱

خداوند متعال به ما توفیق دهد که علماً و عملاً خداشناس و موحد باشیم و خود را از شرک عقیدتی و عملی پاک سازیم و ابراهیم و ارباب هوس را که ریشه انواع شرک است، بر وجود خود بشکنیم که رسیدن به توحید عملی جزء با شکستن این بت میسر است.

امیدواریم که تفسیر الهی با این پژوهش خود گامی کوچک که مورد رضای خداوند تبارک و تعالی است، برداشته باشیم.

ان شاء الله

اللهم اجعل عواقب امورنا خيراً